



Бранмо Шотра: Портрет Тига из 1943.



Први конгрес СКОЈ-а, 10—14. јуна 1920. у Београду



Учесници оанивачког конгреса СРПЈ 1919. у Београду



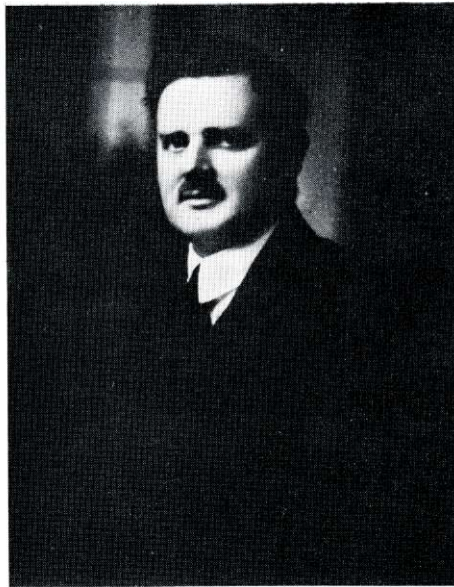
Светозар Марковић



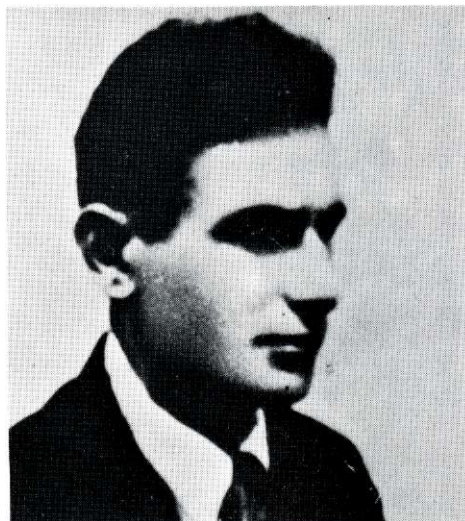
Димитрије Туцовић



Радован Драшвић



Филип Филиповић



Милош Матијевић-Мрша



Тодор Дукин



Извршни одбор Централног синдикалног одбора
Југославије 1. маја 1924.

Чланови Извршног одбора КПЈ и посланици КПЈ
на робији 1922.



Изложба на таму
1940., онимио Ана!



Изложба на тему „Противавионска заштита“ у Београду
1940., онимио Анатол Груђински



Панорама Београда пре 6. априла 1941



Потпиоивање тројног пакта 25. марта 1941



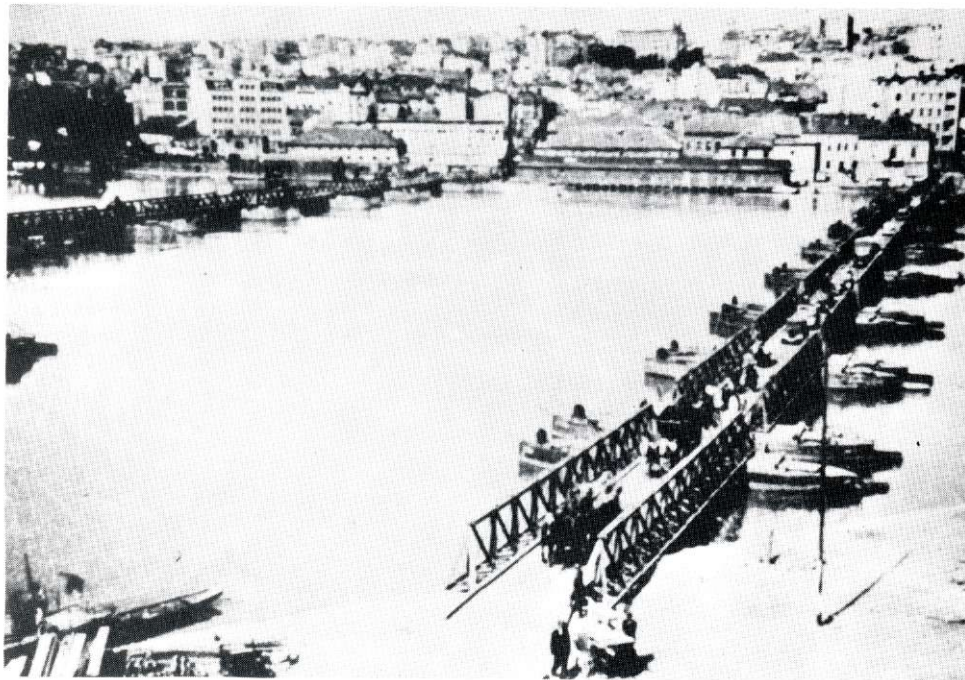
Демонстрације пред Кнежевим сномеником
27. марта 1941.

Мотоциклиста са заставом на улици 27. марта 1941





Бомбаривање Београда 6. априла 1941. (Зелени венац)



Понгшински мост преко Саве 1941

Улазак немачких јединица у Београд



Kommandanturbefehl

In der Nacht vom 20 zum 21. IV. ist aus Häusern der Stadt auf die nächtlichen Streifen geschossen worden, welche die Bevölkerung von Belgrad vor Raub und Plünderung schützen.

Das unerhörte Attentat auf die Deutsche Wehrmacht zwingt zu schärfsten Massnahmen.

1) Die Streifen haben den Befehl mit schweren Waffen solche feige Angriffe zu beantworten.

2) Es werden Geiseln festgesetzt, die erschossen werden, wenn sich ein ähnlicher Fall wiederholt.

Die Bevölkerung wird hiermit dringend gewarnt.

gez. v. KAISENBERG
Oberst und Kommandant

Упош. *оренс Кајзолберга од 21 априла 1941 грађанима Београда

Опунс Јмоћеници Врховне команде краљевске војске пописују акт о безусловној капитулацији у штабу 11 немачке армије

Наређење Команданта Београда.

У ноћи између 20 и 21 априла се гађало из кућа на ноћне патроле, које грађанство штите од разбојништва и пљачке.

Овај нечувени напад на Немачку војску присиљава да се примене најоштрије мере:

1) Патроле имају наређење да на овакве кукавичке нападе одговоре са тешким оружјем.

2) Задржани таоци биће стрељани ако се сличан случај понови.

Грађанство се најозбиљније овим опомиње.

с. р. в. KAISENBERG
пуковник и командант





Предаја оружја

Одлазак поражене војске у заробљеништво





Јевреји на прииудном раду на раскрчивању улица 1941.



Буикер
на углу
Кнегиње
Љубице и
Обилићевог
венца



Јелена Нетковић



Јанко Лис јак



Милош Мамић



Мирко Томић



Станислав Сремчевић-Црни



Стеван Дукић



Кућа у Кумотрашкој улици у којој су стаиовали
млaнови ЦК КПЈ

Дом Рибникара у којем је одржана седница Политбироа





Зграда шташтарије ЦК КПЈ на Бањичком венцу

Зграда у Ботичевој улици у којој су одржаване седнице
Политбироа ЦК КПЈ



Народи Југославије: Срби, Хрвати, Словенци, Црногорци, Македонци и други...!

Већ преко три недеље биће се највећа и најкрвавија битка у историји света. С једне стране напредују фашистички чопори Хитлера који као изгладњели пси крвавих гуњица и испљажених језика чине очајне напоре да се дочепају оних огромних богатстава која су себи створили у зноју лица свога мирољубивог народа Совјетског Савеза. С друге стране бори се са до сада невиђеним јунаштим и самопожртвавањем херојска Црвена Армија, дигла се читав совјетски народ на позив свога великог и генијалног вође, друга Стаљина да одбрани своју земљу, да уништи крваве фашистичке хијене, које су усудише да нападну на мирољубиву цватућу земљу, на његов миран рад, на његову културу, на његово благостање.

Радишца, селаци и грађани Југославије!

Поставимо себи питање: да ли се народи Совјетског Савеза боре само за себе? Да ли се та њихова дивовска борба против фашистичких освајача тиче само њих? Не, она се тиче и нас, она се тиче свих поробљених народа, она се тиче свих оних којима прети опасност поробљаванја, она се тиче читавог културног света. Може ли данас и један културни човек здравог разума веровати у слуге и лаж фашистичких крвопија и освајача како се они тобоже боре против болешеница, за добро европских народа. Не, у те моћне лажи фашистичких главореза данас више нико не верује. Увек су ти бандити, наци и њих лажни изговор кад год су напали на поробљени неку земљу, а ти њихови лажни и најпрозирнија лаж јесте њихов изговор за напад на Совјетски Савез. Читав културни свет: сви народи поробљених земаља, народи Енглеске, Америке итд. са презрећем одбацују те најновије лажи Хитлерове фашистичке банде и шапице њених верних паса у поробљеним земљама. Сви ти изроди симпатизују данас се херојској борби Црвене Армије и спремени су да помажу праведну борбу Совјетског Савеза. Јер су данас свјесни тога да је та борба совјетског народа уједино и њихова борба; они су свјесни тога да је то борба на живот и смрт против највећег непријатеља човечанске слободе, културе и напретка. У читавом свету данас је већ створен јединствени фронт свих демократских прогресивних снага у борби против мрака, насиља и ропства—против фашизма.

Народи Југославије: Срби, Хрвати, Словенци, Црногорци, Македонци и други...!

Ваља је земља поробљена и одљачкана од тих лажних злочинаца који се дрзнуше да дигну своје окрвављене канџе на Совјетски Савез. Ви сте били победници у рату, али нисте покорили. Стане традиције борба за правду и слободу наших предака не смеју бити заборављене. Сада је време да покренете да сте достижни потомци својих славних предака. Сада је време, сада је време да се дигнете са својих једина у бој против окупатора и њених слугу крвопија и лажних народа. Не предајте ни под каквим терором непријатеља. На терор одговарајте масовним ударом по најосетљивијим тачкама фашистичких окупаторских бандита. Уништавајте све—све што користи фашистичким освајачима. Не дозволимо да наше же безнице превозе ратни материјал и друга средства која служе фашистичким хордама у њиховој борби против Совјетског Савеза. Створимо од наше земље ослепљену тарћу за фашистичке освајаче.

Срби!

Ваши најбољи синови већ се боре по брдима против фашистичких угњетача. Но то није довољно, читав српски народ мора да помаже те борце и њихову борбу. Сви они који могу и који су способни нека ступају у партизанске одреде.

Фашистички окупатори осећају тај снажан отпор српског народа и зато настоје да по сваку цену створе од домаћих изрода своје оружје, своју потпору. Они су то потпору нашли у презрећом издајници Љотићу, у такозваним комесарима на челу са крвничком Аниминовићем, они су то потпору нашли у шапици полицијских паса као што су: Драги Јовановић, Вујковић, Бећаревић, Космајић и други. Ти изроди српства хватају по улицама и кућама комунисте и друг народне борце који се боре за твоју слободу и предају их у руке фашистичких освајача који поробљују и одљачкаше твоју земљу. Они стрељају у масама те твоје синове.

Српски народ, шта су заслужили ти изроди? Заслужили су не само твој презир, него и срамну смрт издајника која их мора пре или касније стићи. Срби, онемогућите те изроде да спроводе у дело наредбе својих окупаторских фашистичких господара. Сав српски народ мора дати најжешћи отпор тим слугама освајача.

Хрвати!

Грозну срамоту наноси вам оганни издајник Павелић и његова усташка банда стварајући некакве добровољачке одреде против Совјетског народа. Хрвати, не дозволите да један добровољачки крвоток против Совјетског Савеза. Ако вас буду терали на силу, ви бежите у шуме и стварајте партизанске одреде, водите борбу против окупатора и Павелићеве усташке банде. Хрвати, организујте се и срушите узурпаторску владавину Павелића, уједините своје снаге са српским, црногорским, словеначким и другим народима који већ воде оружану борбу против окупатора и њихових слугу. Устајте без оклевања на борбу против окупатора и усташа који иду у поход против ослободилачке борбе Срба, Црногораца и других народа.

Комунисти Хрватске, Словеније, Далмације, Македоније итд.!

Не оклевајте ни часа, већ хитно организујте партизанске одреде. Станите на чело ослободилачке народне борбе против окупатора као што-то већ чине сви српски и црногорски, други.

Искористите сада у овој тешкој ситуацији ваше годинама стечено искуство. Не предајте ни пред каквим жртвима сада када је у питању ослобођење народа, када фашистички крвопији прете да истребе све што је напредно и слободољубиво. У бој другова. У бој против фашистичких злогвора, непријатеља слободе и напретка, у бој за слободу и националну независност, у бој за збацивање фашистичког окупаторског јарма.

Комунисти, на вама лежи тежак али час тај задатак организације извођења тешке борбе са крвољачним фашистичким злочинцима. Имајмо стално у виду да совјетски и родни лију потоцима своју драгоцену крв за спас читавог човечанства и то нам налаже да не оклевамо ни часа, да се свим снагама и средствима боримо у првим редовима народа против фашистичких злочинаца који угњетанају нашу земљу и који су напали на велики и снажни Совјетски Савез. Надајући се брзој победи како би онда лакше подарили читав свет. Ти бандити добијају све јаче и јаче ударе од славне Црвене Армије. Наш је задатак да на своје нашем фронту, у нашој земљи створимо за фашистичке освајаче пропаст, а не базу за снабдевање фашистичких хорди на северу. Будимо храбри, будимо упорни, будимо брзи у својим акцијама, јер ту је у питању част наше Комунистичке партије као најборбенијег одреда радничке класе, ту је у питању част нашег народа.

Радишца, селаци, грађани и омладине Југославије!

У бој, у бој против фашистичке окупаторске банде која тежи да истреби не само најбоље борце народа, већ и Словене на Балкану, која тежи да подјарми читав свет, која тежи да заведе најстрашнију владавину над народима коју памти историја. У бој, јер је сада културно час да збацимо окупаторски фашистички јарам. У бој, јер је то наш дуг пред совјетским народом који се бори и за нашу слободу. У бој, у последњи бој за уништење фашистичке заразе.

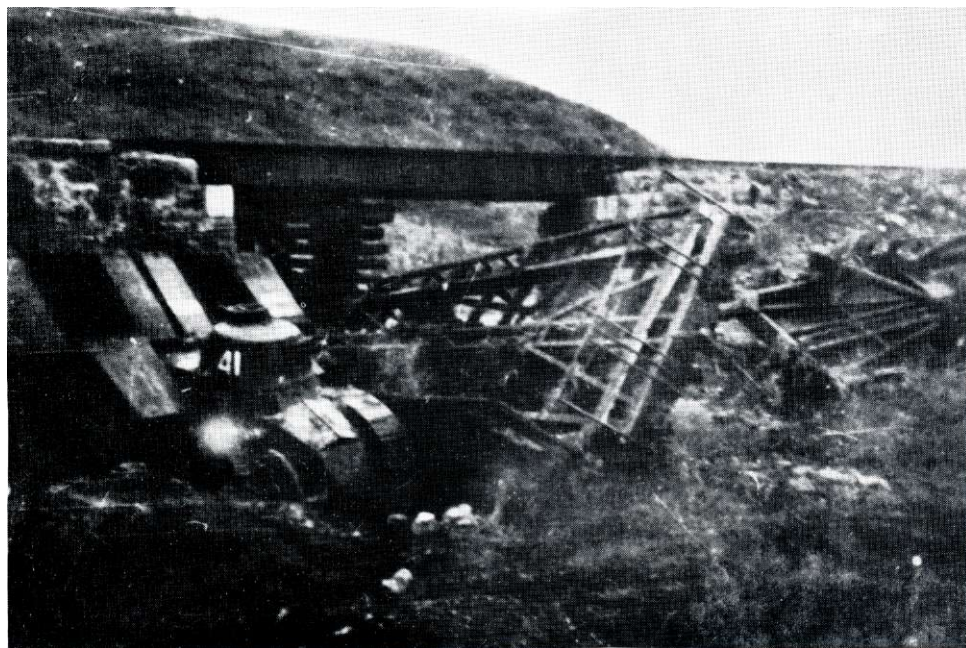


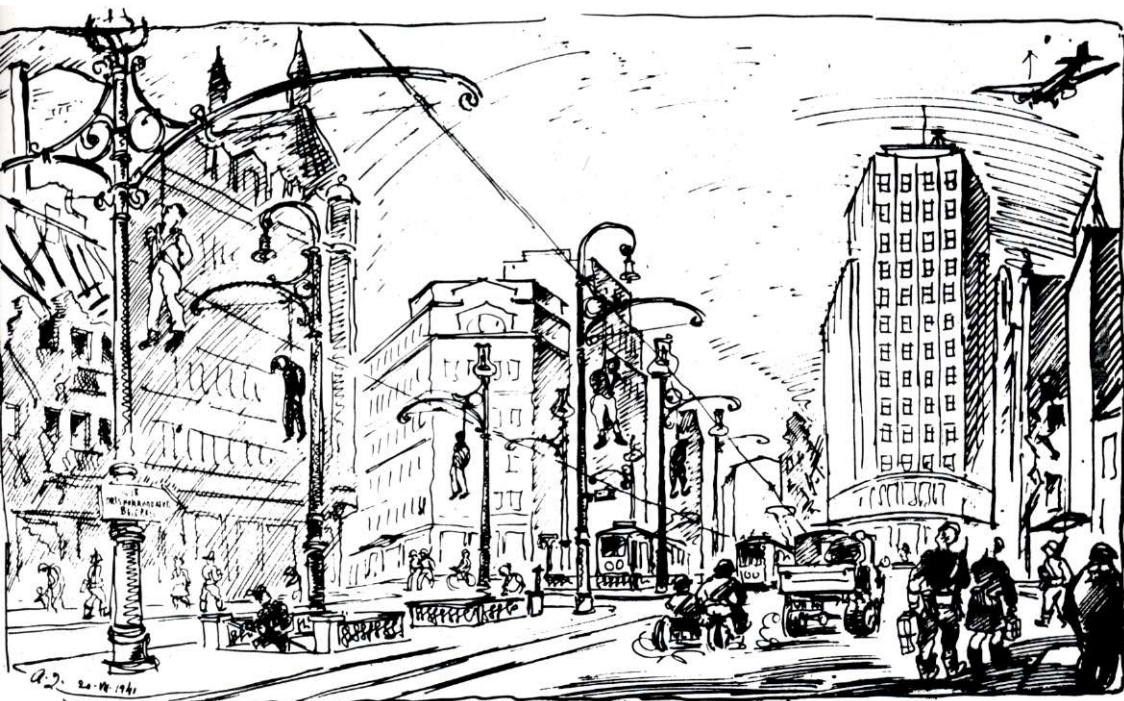
Драгољуб Вуксановић: Ја се борим, а ти? .. 1941.



Чета Пооавско-тамнавског батаљона 1941.

Срушени вијадукт код Рипња





Александар Дероко: Вешање на Теразијама, 1941.



Давид Пајић-Дака



Вукица Митровић



Буро Стругар



Јоип Шћурла



Андрија Хабуш



Ивица Девчић-Обалац



Силвестер Фогл



Лазар Мамузић



Милан Премасунац



Ненад Парента



Радомир Марковић-Гембеш



Деса Лежајић



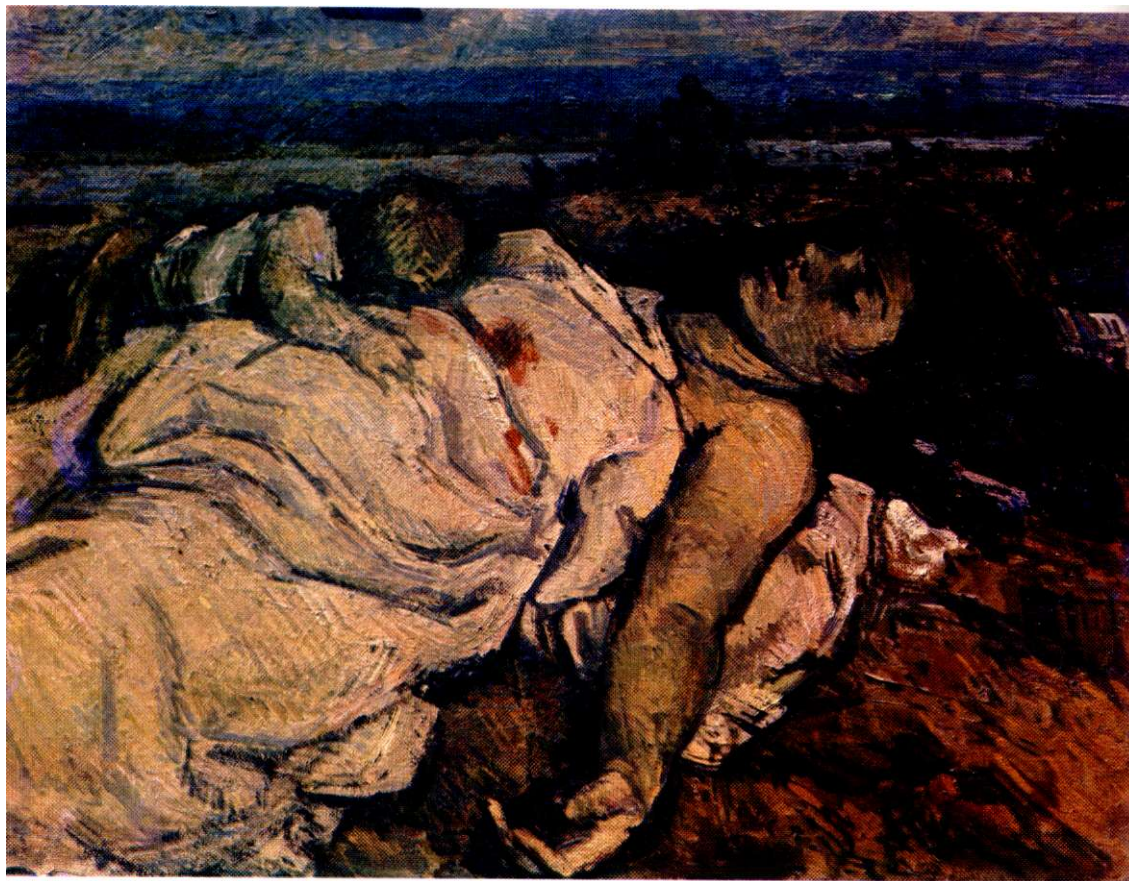
Питомци — шегрти српског избегличкис дома
„Краљевић Андреј" 1. августа 1943.

Срби-избеглице на железничкој станици
у Београду 1941.





Вешање на Таразијама



Мидо Милуновић: „Окупатор долази“





После стрељања у Јајинцима

Одмазда у селу Скела код Обреновца 1941.





Барђе Андрејевић Кун- „Стрељање"



Бора Барух: „V sklonipgu“

Светлик Лукић:

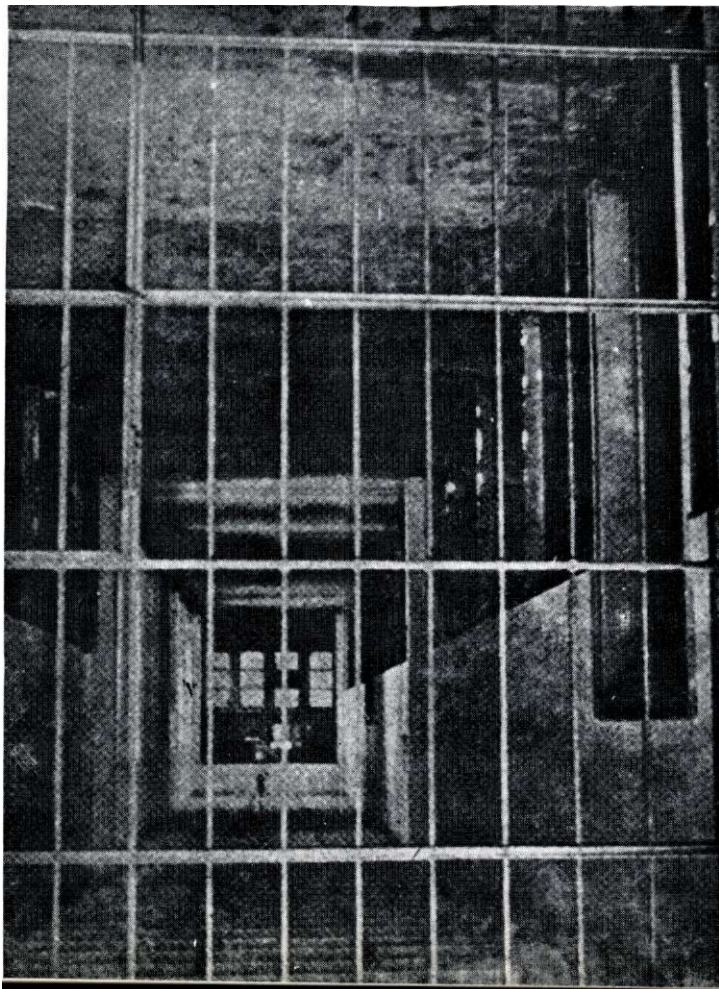


Светолик ЈТукић: „Па.хење гараже“



Група логораша на Сајмишту

Унутрашњост ходника Бањичког логора





Пиво Караматијевић: „Гони их друже, борче!”

САДРЖАЈ

I

КОРЕНИ РЕВОЛУЦИЈЕ

Почеци револуционарног покрета — — — —	11
Револуционарни псисрет од уједињења до увођења диктатуре —	23
Револуционарни псжрет у периоду диктатуре — — — —	41
Борба револуционарног покрета против фашизма, рата и за од- брану земље — — — — — — — —	52

II

У АПРИЛСКОМ РАТУ

Бомбардовање и последице — — — — — — — — — —	89
Комунисти у рату — — — — — — — — — —	98
Заробљеници — — — — — — — — — —	100
Успостављање окупационе управе — — — — — — — — — —	102

III

ПРИГІРЕМЕ ЗА ОРУЖАНУ БОРБУ

Антиокупатарско расположење и отпор становништва — — —	115
Организационо и идејно јачање КПЈ и СКОЈ-а — — — —	126
У оредишту припрема — — — — — — — — — —	135

IV

У БОРБУ ПОД НЕПОСРЕДНИМ РУКОВОДСТВОМ ЦК КПЈ

Позив и одлука за борбу — — — — — — — — — —	145
Хапшење комуниста — — — — — — — — — —	153
Почетак диверзија — — — — — — — — — —	158
Учбуна код окупатора и њихових сарадника — — — — —	170
Организациони развој КПЈ и СКОЈ-а — — — — — — — —	175
Техника месног комитета КПЈ — — — — — — — — — —	195
Политичке акције народноослободилачког покрета — — — —	200
Почеци четвичке организације ДМ — — — — — — — —	204
Вруће лето за немачке окупаторе — — — — — — — —	209
Вешала на Теразијама — — — — — — — — — —	216
Криза квислиншке управе и формирање Недићеве владе — —	223

V

ПРОШИРИВАЊЕ ПОЛИТИЧКИХ И ВОЈНИХ ОСНОВА НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ПОКРЕТА

Одлазак ЦК КПЈ на слободну територију — — — — —	233
Размах борбе — — — — —	238
Немачка офанзива и масовни злочини — — — — —	244
'Титове директиве о илегалном раду — — — — —	248
Народноослободилачки фонд — — — — —	252
Борбене акције у јесен 1941. — — — — —	287
Држање активиста НОП-а пред непријатељем — — — — —	297
Акције илегалаца почетком 1942. — — — — —	303
Средњошколски и студентски покрет — — — — —	311
Народноослободилачки покрет у Земуну 1941—1942. — — — — —	325

VI

ПОКУШАЈ УЧВРШКИВАЊА ОКУПАЦИОНОГ СИСТЕМА

Реорганизација окупационе управе — — — — —	337
Индустријска производња и ангажовање радне снаге — — — — —	343
Просветне и културне устагове — — — — —	350
Избеглице — — — — —	360
Конценграциони лошри — — — — —	370

БЕОГРАД У РАТУ И РЕВОЛУЦИЈИ 1941—1945

Издавач

Историјски архив Београда

За издавача

Божа Драшкић

Ликовно-графичка опрема

Богдан Кршић

(На корицама употребљен детаљ са плаката „27 март”

Михаила Петрова)

Сарадници

Милосав Бојић, Никола Миловановић,

Слободан Милошевић

Регистар саставили

Добрила Ивков, Верослава Јовановић, Милена Радојчић

Технички уредник

Веселин Миленковић

Лектор

Мира Васиљевић

Коректори

Милијана Варагић

Драгана Стојановић

Драгица Цветковић

Штампа

Штампарија „Космос” — Београд, 1984.

Тираж

5.500